

Dagen som förändrade allt

Jag var mitt i livet. Lycklig. Osårbar. En dag i juli 2009 förändrades allt. Jag, min fru Erika 43 och våra två barn, Sofia då nästan 17 och Filip 15, skulle fira sommarens första semestervecka. Erika hyschade om alla detaljer kring resan. Hon hade hållit i allt. Under veckan skulle jag fylla 50. Resan var hennes present till mig. Det var vårt första besök i Kroatien. Det blev vårt enda.

Vi anlände till den vackra ön Brac strax efter midnatt, natten till söndagen den 19 juli. Äntligen framme. Trötta incheckade i en härlig bungalow nära stranden på Waterman Supetrus Resort i hamnstaden Supetar. En lång väntan utan mat i Split innan båtresan till Brac hade satt sina spår. Men nu skulle allt bli bra. En skön och välförtjänt ledighet. Tillsammans hela familjen. Vi hade båda slitit hårt den senaste tiden. Bagaget packades upp. En nattmacka för min egen del gjorde susen. Erika var inte hungrig. Bara trött. I efterhand insåg jag att allt inte var som det skulle. Precis som att hon kände på sig något. Hennes ögon såg ängsliga ut under hela resan. Hon var lågmäld och inte sig själv. Hon gav oss en massa råd. Inför framtiden. Vi insåg det först efteråt. Hon visste eller anade något. Hon var rädd. Vi gick till sängs. Barnen i rummet bredvid. Sa god natt till varandra. Precis när jag slumrar till hör jag någonstans som i ett töcken Erikas "Jag älskar dig". Måste ha somnat direkt. Tror inte jag svarade henne. Å Gud, vad jag ångrar det.

"Jag älskar dig" var de sista orden jag fick höra Erika säga.

Hade sovit som en stock. Vaknade av ett konstigt högt ljud. Trodde först, innan jag riktigt vaknat, att det var något utanför. Sedan hör jag att det är precis bredvid. Måste vara Erika. Första reflektionen, hon snarkar. Men det var inte likt henne. Vänder mig snabbt om och ser en syn som jag efteråt har förträngt under lång tid. Erika ligger på rygg. Huvudet bakåt med böjd nacke. Uppspärrade ögon och luft pyser eller väser ut från hennes vidöppna mun. Tvärvaknar. Kastar mig upp. Första tanken är att hon måste fått något i halsen och inte kan andas.

I efterhand konstaterade jag att klockan måste ha varit någonstans mellan sju och halvåtta på morgonen. Solljuset smög sig in bakom fördragna jalusier och fåglarna kvittrade utanför. Söndagen den 19 juli 2009. Vår första dag tillsammans i semesterparadiset. Så skulle det ju vara.

Jag ruskar på henne. Ropar. Försöker vända Erika i sidoläge för att kunna greppa bakifrån och få upp det jag trodde fastnat i halsen. Kramar eller pressar till hårt ett par gånger precis under bröstkorgen. Inser att hon är livlös. Tung. Ledlös. Ingen andning. Inga reaktioner. Varm men med samma väsende ljud. Paniken kommer. Tror jag drömmer. Lyssnar efter hjärtljud. Finns inte. Försöker få ner Erika från sängen på stengolvet. Skriker samtidigt till barnen som sover i rummet bredvid. "Hämta hjälp!! Snabbt. Vi behöver läkare nu! Spring till receptionen! Mamma kan inte andas". Yrvakna öppnade de dörren till oss men utan några ord försvann de snabbt emot hotellet. I ögonvrån möttes våra blickar. De såg hur jag kämpade med att få ned mamma på golvet.

Långt senare reflekterade jag över varför de aldrig kom in i rummet. Inte sa något. De måste direkt ha förstått hur allvarligt det var. På min röst. Ansiktsuttryck. Det de såg av mamma. Eller undermedvetet.

Jag lägger Erika på rygg och inleder hjärt-lungräddning, HLR. Bröstkompressioner varvat med mun mot mun. Efter 5-10 minuter utan resultat springer jag ut och skriker på hjälp. Paniken bubblar. Två kroatiska trädgårdsarbetare kommer till undsättning. Vi tre turas om och sliter oförtrutet vidare med HLR. Ingen annan hjälp i sikte. Känner hur Erika blir kallare. Färgen i händer, fötter och ansikte förändras. Väsan det hade upphört. Ser trädgårdsarbetarnas mer och mer uppgivna blickar. Svetten rinner från våra ansikten.

Barnen hade kommit tillbaka. De grät och skrek. Undrade vad som händer. Jag bad dem hålla sig utomhus. Måste fokusera. Sjukvårdspersonal var på väg. Hjälpen anländer först efter ca 45 minuter. Vi höll då fortfarande på. Ingen förändring. Jag var helt utmattad. Inga livstecken. De tog över. Jag stapplade ut till Sofia och Filip. De satt gråtande och chockade intill en stenmur utanför huset. De höll i varandra. Darrade. Vi kramades. Jag var som i en annan värld. Kommer inte ihåg vad vi sa. Om vi sa något.

Efter några minuter kommer sjukvårdspersonalen ut. Med sänkta huvuden. De tittade plågat på oss. En av de ruskar sakta på huvudet och harklar "I'm sorry, but she is dead". Trädgårdsarbetarna stod en bit bort med böjda huvuden.

Trodde jag skulle sjunka genom jorden. Blev alldeles kall. Det snurrade runt. Barnen tänkte jag och mötte deras blickar. Har länge förträngt just denna episod. Skräcken och förtvivlan i deras ögon. Filip slängde sig på marken, dunkade sitt huvud gång på gång i stenmuren, kved och grät. Sofia skrek hysteriskt, sprang in i huset. In till mamma. Slet bort det vita lakanet som de lagt över Erika. Hon tog tag i mamma, försökte prata med henne. Vände om, sprang ut och bort åt ett håll. Filip kom upp och sprang åt det andra. Jag ville bara försvinna, men jagade ikapp barnen. Totalt tom. Det här händer inte.

Vet inte hur det gick till. Men vi samlade ihop oss. I chock. Vi satt en lång stund tysta i bungalowen. Som i trans. Höll varandra i hand. Erika var där med oss. På golvet i vårt sovrum. Under lakanet. Plötsligt tittar Sofia upp och snyftar "mormor å morfar". Ett hugg i magen. Måste ringa Ingemar och Marianne. Erikas far och mor. Mitt värsta samtal till någon någonsin. Ingemar svarade på sommarstället på Gotland. Jag hörde mig själv försöka säga något. Som en stammande robot. Hans förtvivlade vrål ekade genom mitt huvud. Sköljde genom min kropp under lång tid därefter. Kan fortfarande höra och känna det.

Vi var tvungna att stanna ett dygn innan hemresa kunde ske. Resebolaget var inkopplat. Erika skulle transporteras till Split för obduktion. Sjukvårdspersonalen tog henne till ett litet kapell vackert beläget på en liten halvö, ett hundratal meter från vår bungalow så länge. Vi erbjöds att sova vidare i samma bungalow en natt till. Jag bara stirrade på hotellchefen och skakade på huvudet.

Vi packade våra väskor. Och Erikas. Vi flyttade till ett rum på hotellet. Samtal med hotelledningen. Varför dröjde det så länge innan sjukvårdspersonal infann sig? Jag fick inga bra svar. Kände att jag stod utanför mig själv och iakttog någon annan som pratade

på. Allt var i slow motion. En dålig film. Ett stort töcken. Polisförhör. Samma sak där. Jag var inte närvarande. Det var känslan.

Därefter hotellrummet. Vi satt som zombier bland resväskorna. Vi blev aldrig tillfrågade om någon hjälp. Någon att prata med. Det plingade på våra mobiler. Och Erikas. Sms, mejl och Facebook. Från vänner och bekanta som önskade oss en härlig resa. Undrade hur vi hade det. Ingen orkade svara. Vi skakade. Hurklade. Frös trots 30 grader varmt i luften.

Klockan var inte mer än mellan elva och tolv på förmiddagen. Så många tankar. Vad hade hänt? Erika var ju frisk. I sina bästa år. Ingen förvarning. Vad var det? Hjärtat? Hjärnblödning? Kunde jag gjort något annorlunda? Vad händer nu? Barnen? Hur ska jag, vi kunna gå vidare? Är det på riktigt? Vi var i chock. Kaos.

Vi behövde få något i magen. Vi gick ner till hotellets restaurant. Petade lite i lunchbuffén. Ingen fick i sig något. Det var surrealistiskt att sitta där, se de andra familjerna tillsammans. Förväntansfulla, glada. I semesterparadiset.

Jag fick ett infall. Måste bort. Få luft. Tänka på något annat. Få barnen att tänka på något annat. Vi hämtade badkläderna. Begav oss till stranden. Hyrde en trampbåt och trampade ut. Vi badade som aldrig förr. Simmade under vattnet. Höll andan. Där hade jag kunnat stanna. Vi var säkert i en timme. Vi befann oss i en konstig bubbla. Förnekelse. Vi till och med skrattade på nåt märkligt sätt. Trodde jag drömde. Overkligt.

Klockan 14 hade jag bestämt tid med sjukvårdspersonalen utanför kapellet. Erika skulle då hämtas för transport till Split. Frågade barnen om de ville följa med. De orkade inget mer. Föreslog att de skulle vara kvar vid badet. Det blev så.

Utanför kapellet hade en skåpbil kört fram. En likbil. I bilen finns en enkel kista i plåt. Jag går fram. Möter personalens blickar och de nickar insisterande när de ser att jag betar mig som om jag vill titta. De öppnar locket. Där ligger Erika. I sitt nattlinne, händerna knäppta på magen. Det brister för mig. Jag gråter för första gången. Skakar. Hyperventilerar. Kramar hennes iskalla händer. Långe och hårt. Älskade Erika.

Bilen med Erika åker iväg. Där står jag kvar och följer den med blicken. I badbyxor. Känner mig hemsk som inte åker med. Jag lämnar henne ensam. I ett främmande land. Vad är det som har hänt? Vad kommer de att göra med henne? Låt mig vakna ur denna fruktansvärda mardröm!

Jag går med tunga steg tillbaka till barnen på stranden. Kommer på mig själv att tänka: Hon är nog bara avsvimmad. Medvetlös. De ringer snart från sjukhuset. Berättar att hon har vaknat och lever!

Barnen ligger i varsin solstol när jag kommer tillbaka. De är frånvarande. Tomma blickar. Det hugger till i magen. Det slår mig att de precis förlorat sin älskade mamma.

Maktlös och uppgiven plockar jag ihop våra saker. Vi vandrar tysta tillbaka till hotellrummet. Försöker ignorera alla glada familjer med tindrande ögon som njuter av

sin semester. Jag mår illa. Vill skrika: "Fattar ni ingenting! Visa lite respekt. Varför är ni så glada? Vår Erika är ju död!!"

Telefonen går varm. Vi pratar med Erikas föräldrar, bror och syster, barnens gudmor vid flera tillfällen under resten av dagen. Vi säger inte så mycket. Gråter tillsammans. Jag hade ingen annan släkt att prata med. Pappa är död sedan flera år. Mamma var sjuk. Alzheimer. Min syster hade jag ingen kontakt med. Då. Det har jag nu. Gudskelov.

Så småningom byter vi om. Tar oss ut igen. Det är outhärdligt på rummet. Det har börjat skymma. Vi lämnar hotellområdet. Promenerar efter vattnet in till den lilla vackra hamnstaden Supetar. Är hungriga men ändå inte. Beställer nåt att äta. Petar lite i maten. Går därifrån. Vi går och går. Försöker prata. Kramas. Gråter. Tankarna virvlar runt. Som mitt i ett svartvitt drama. Scener ur Det sjunde inseglet. Jag är riddaren som spelar schack med döden. Samtidigt är allt så vackert. Flanerande turister. Ett semesterparadis. Å så vi tre.

Tillbaka på hotellrummet. Vi satt på golvet. Filip hade öppnat Erikas resväska. Tagit upp några av hennes plagg. Med förtvivlad blick snuffade han in mammas doft. Tårarna trillade sakta nerför hans kinder. Sofia är frånvarande. Hennes blick någon annanstans. Har aldrig känt mig så liten. Så hjälplös. Otillräcklig.

Den natten sov vi inte mycket. Vi låg alla tre i samma säng. Höll om varandra. Jag hade så ont i magen. Var vettskrämd. Ängest. Barnen gnäller och gnyr. Halvt vaken och halvt i sömnen. Kommer ihåg att jag tittar upp mitt i natten och ser Erikas ljusa hår bredvid mig. Efter en stund inser jag att det är Sofia. Måste vara stark. Orka stå emot. Intill mig, på varsin sida, låg två mycket goda skäl. Mina älskade barn.

Morgonen därpå blev vi eskorterade till flygplatsen för hemresa. Kommer särskilt ihåg båtresan från Brac till Split. Soluppgång. Vi lägger ut och passerar stranden där vi bodde. Skymtar bungalowen där allt hände. Kapellet där Erika låg. Vi tre på väg hem med fyra stora resväskor. Erika var kvar. Många tankar följde oss på den tunga färden hem.

Att lämna var svårt. Att komma hem var oändligt mycket svårare. En annan resa hade precis börjat. Den svåraste av alla. Resan tillbaka till livet.

Kapellet Supetrus, Supetar

Erika dog av plötsligt hjärtstopp. I sömnen. Anledningen fick vi aldrig veta trots rigorös obduktion och flera hjärtspecialisters utlåtanden. Både i Kroatien och Sverige. Om det var på grund av hjärtfel, stress, ren otur eller en kombination av flera olyckliga omständigheter vet vi inte. Jag fick så småningom bekräftat att de HLR-insatser jag gjorde på plats, var det bästa som kunde göras. Det enda som eventuellt hade kunnat rädda hennes liv var en hjärtstartare. Sådan fanns inte där. Då.

Idag mår jag och mina barn bra. Så bra vi kan göra. Något inom mig, oss, dog den dagen och vi är för alltid märkta av det som hände. En livslång process. Men, jag har blivit varse om att vi klarar mycket mer än vi tror. Inte bara att överleva. Utan att kunna leva igen. Njuta. Älska. Blomstra. Vara glad. Tacksam för mycket. Å samtidigt gråta, sörja. Det tar tid. En vandring med höga berg och djupa dalar. Många lärdomar på vägen. Viktigt att våga leva ut. Visa sina känslor. Jag har nog alltid haft svårt för det. Men har under denna resa blivit bättre.

Jag har ett annat helhetsperspektiv nu. Mer ödmjuk, empatisk. Starkare samtidigt skörare och mer sårbar.

Det som oftast slår emot mig idag och gör förtvivlat ont, är att barnen inte har sin mamma. Och att Erika inte fick uppleva hur dessa två liv utvecklats, kämpat och växt. Det är mer påtagligt just nu, när både Sofia och Filip har tagit studenten, flyttat ut. Börjat sin egen resa på riktigt. Studerar på universitet. En ny fas i livet. Erika skulle ha varit så stolt. Precis som jag är. Så stolt. Och glad.

Livet går vidare. Som vågor i ett hav. Ibland sköljer de skoningslöst över en. Piskar en i ansiktet. Men med tiden allt mjukare och skonsammare. Vågor som gungar oss framåt.

Erika kommer alltid att vara sörjd, saknad och älskad. Ihågkommen.

LB/ under våren, sommaren och hösten 2014 har jag bit för bit sammanfattat min bild av det där dygnet sommaren 2009

